

INICIJATIVA

Časopis osoba sa invaliditetom - 2014. godina - broj 115

BESPLATAN
PRIMJERAK

KymPysit

SADRŽAJ

DOM ZA LJUDSKA PRAVA	
3-4	
INTERNET STRANICE UGLAVNOM	
NEPRILAGOĐENE	
5	
MODERNE TEHNOLOGIJE	
6-7	
DALIBOR KOJIĆ:	
“TREBA ČINITI DOBRA DJELA”	
8 - 9	
FIZIOTERAPIJA JE MOJE ŽIVOTNO	
OPREDJELJENJE	
10-12	
MERSIHA FAZLIĆ:	
“DA VAM SVE BUDE MED I MLJEKO”	
13	
KAKO (P)OSTATI NORMALAN	
14-15	
JELENA MILOŠEVIĆ:	
“BUDIMO KOVAČI SVOJE SREĆE”	
16	
I NAPOKON MOŽE ZAGRЛИTI MAJKU	
17	
ON NIJE STRAŠAN, ON JE MALI DJEČAK	
18-19	
KONFERENCIJA	
20-21	
NESVAKIDAŠNJI INVALIDITET	
22	
SUVAD ZAHIROVIĆ:	
“MLADE SNAGE, NOVE IDEJE”	
23	
NAJČEŠĆE NEPISMENOSTI	
24	
MAJA DILJKAN:	
“GODINA USPJEHA”	
25	
PARADA PONOSA	
26	
SPORT	
27	

NEKE INFORMACIJE KORIŠTENE SU IZ DNEVNIH NOVINA I INTERNET STRANICA.

Informativni centar za osobe sa invaliditetom “Lotos” Tuzla

Redakcija:

Fikreta Hasanović
Anes Ćehović
Suvad Zahirović
Sanja Zahirović
Jasminko Bijelić
Aladin Kavgić

Glavni i odgovorni urednik:

Fikreta Hasanović

Adresa redakcije:

M. i Ž. Crnogorčevića 3
75 000 Tuzla
Tel./Fax: + 387 35 251-476, 251-245

E-mail:

ic.loتوs@bih.net.ba
info@ic-loтоs.org.ba

Web:

www.ic-loтоs.org.ba

Izdavač:

Informativni centar za osobe sa
invaliditetom “Lotos” Tuzla

Tiraž:

1000 primjeraka

INICIJATIVA (lat.)

Podsticaj za neku aktivnost posebno u pravu, zakonodavna inicijativa, pravo na podnošenje prijedloga zakona i drugih akata s pravnim dejstvom.

Uopšte, “čovjek od inicijative” je onaj koji samostalno preduzima potrebnu aktivnost u svom ili širem djelokrugu privatnog ili javnog života, ne čekajući za sve naredbe ili spoljašnji podsticaj.

**Broj: 08-651-437-4/97
Sarajevo 16.12.1997. god.
Redni broj: 746**

**Upis u evidenciju javnih glasila izvršen u skladu
sa Zakonom o javnom informisanju.**

DOM ZA LJUDSKA PRAVA

Šta je Dom za ljudska prava?

Dom za ljudska prava je sudsko tijelo uspostavljeno po Aneksu 6 Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini (Daytonski mirovni sporazum).

Šta je mandat Doma za ljudska prava?

Dom ima mandat da razmatra navodna i očigledna kršenja ljudskih prava kako je to predviđeno Europskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda i njenim protokolima, i navodnu i očiglednu diskriminaciju u uživanju prava i sloboda predviđenih u Konvenciji i 15 drugih međunarodnih sporazuma navedenih u Dodatku uz Aneks 6. Posebna prednost se daje navodima o naročito ozbiljnim ili sistematskim kršenjima, kao i onima koja su zasnovana na navodnoj diskriminaciji po zabranjenim osnovama.

Ko može podnijeti prijavu Domu?

Dom može samo primati prijave koje se tiču povreda ljudskih prava direktno od svake Strane potpisnice Aneksa 6 ili od svake osobe, nevladine organizacije ili grupe osoba koji tvrde da su žrtva povrede koju je počinila neka od Strana ili koji nastupaju u ime navodnih žrtava koje su preminule ili nestale.

Šta je nadležnost Doma?

Dom može primati samo prijave koje se tiču stvari koje su u okviru odgovornosti jedne od Strana potpisnica Aneksa 6 (Bosna i Hercegovina, Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska), i koje su se desile ili nastavile nakon stupanja na snagu Općeg okvirnog sporazuma 14. prosinca 1995. godine.

Ko su sudije Doma?

Dom za ljudska prava se sastoji od 14 članova. Četiri je člana imenovala Federacija Bosne i Hercegovine, a dva Republika Srpska. Ostalih osam je članova imenovao Savjet ministara Vijeća Europe. Predsjednicu je Doma, gđu Michèle Picard, koja je Francuskinja, imenovao Savjet ministara Vijeća Europe iz reda međunarodnih članova. Imenovani članovi su svi istaknuti pravnici koji daju svoj doprinos Domu širokim spektrom iskustva iz različitih sredina uključujući tu sudsku, akademsku oblast, privatnu pravnu praksu, upravu i politiku te međunarodno i krivično pravo i ljudska prava.

Koji su kriteriji za prihvatanje ili odbijanje prijave?

Po uslovima iz Aneksa 6, kada primi prijavu Dom mora odlučiti da li je prihvatiti ili odbaciti, uzimajući u obzir nekoliko kriterija navedenih u članku VIII. Ti kriteriji uključuju sljedeće: (a) da li postoje djelotvorni pravni lijekovi i da li je podnositelj prijave pokazao da ih je iscrpio, i da je prijava Komisiji podnesena u roku od šest mjeseci od datuma donošenja konačne odluke; (b) da li je prijava u suštini ista kao stvar koju je Dom već ispitivao; (c) da li je prijava nespojiva sa Sporazumom o ljudskim pravima, potpuno neosnovana, ili predstavlja zlouporabu prava na žalbu; i (d) da li se prijava tiče stvari koja je trenutno pred nekim drugim međunarodnim tijelom za ljudska prava ili drugom Komisijom uspostavljenom Općim okvirnim sporazumom.

Kakve su procedure Doma?

Procedura Doma sačinjena je po ugledu na Europski sud za ljudska prava. Osim ako Dom na samom početku ne odluči da je prijava neprihvatljiva ili da ju treba brisati, traže se pismena zapažanja od podnosioca prijave i od tužene Strane nakon čega Dom razmatra predmet i donosi odluke. Pored pismenog postupka, Dom može odlučiti da zakaže javnu raspravu kako bi strane iznijele usmene argumente, a svjedoci i vještaci predočili dokaze. Dom takođe može zatražiti pismene ili usmene podneske "amicus curiae". Ukoliko Dom ustanovi povredu može, u svojoj pismenoj odluci o meritumu, izdati naredbu u kojoj naznačava korake

koje tužena Strana mora preuzeti kako bi ispravila kršenje, uključujući naredbe da se sa određenim djelovanjem prestane ili da se od njega uzdrži ili davanje novčane naknade. U bilo kojoj fazi postupka Dom može narediti i privremene mjere ili pokušati da omogući prijateljsko rješenje zasnovano na poštivanju ljudskih prava.

Kako se izvršavaju odluke Doma?

Odluke Doma su konačne i obvezujuće i tužene Strane ih moraju u potpunosti izvršiti. Odluke Doma se prosljeđuju Organizaciji za sigurnost i suradnju u Europi (OSCE) i Uredu Visokog predstavnika radi nadgledanja njihovog sprovođenja.

ODJEL ZA PRAĆENJE PRAVA OSOBA SA INVALIDITETOM

Odjel za praćenje prava osoba sa invaliditetom institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine vrši prijem i registrovanje žalbi zbog kršenja prava i sloboda, te postupa i ex officio u slučajevima koji se odnose na povrede prava lica sa invaliditetom, a posebno u slučajevima kada je licima sa invaliditetom:

sa invaliditetom izložena diskriminaciji; Onemogućeno da se u potpunosti i učinkovito uključe u društvo.

Odjel za praćenje prava osoba sa invaliditetom prati usklađenost zakona i drugih propisa u Bosni i Hercegovini, koji se odnose na zaštitu prava i interesa lica sa invaliditetom,

Kome je Onemogućeno da se u potpunosti i učinkovito uključe u društvo?

Ugroženo poštivanje dostojanstva, lične autonomije uključujući slobodu ličnog izbora i nezavisnost;

Uskraćeno pravo na jednake mogućnosti i lica

s odredbama Ustava BiH i međunarodnih standarda koji se odnose na zaštitu prava i interesa lica sa invaliditetom i izvještava javnost o povredama prava lica sa invaliditetom.

VEĆINA INTERNETSKIH STRANICA NISU PRILAGOĐENE OSOBAMA SA INVALIDITETOM

Savremena tehnologija ima potencijal da osobama s invaliditetom otvoriti prostore pristupačnosti i dostupnosti te time izjednači njihove mogućnosti u raznim sferama života. S tim se tvrđenjem slaže i više od 2000 ispitanika u anketi koju je provela humanitarna organizacija Abilitynet, ali 71 posto njih misli da računari i internet nisu u dovoljnoj mjeri prilagođeni osobama s invaliditetom, a 56 posto ih misli da moderni tehnološki uređaji prije svega ciljaju na uobičajenu publiku i mlade ljudi. Abilitynet tvrdi da 85 posto

za osobe sa invaliditetom je moderna tehnologija od presudne važnosti. Ona im otvara mogućnosti, često jednake kao i drugima, a u slučaju nepristupačne tehnologije im se u potpunosti zatvara jedan tako važan segment savremenog života. Ispitivanje je provedeno kako bi podržalo ovogodišnju dodjelu "Techforgood" nagrade koja nagrađuje organizacije i pojedince za zalaganje i rad na tome da digitalni svijet bude što otvoreniji i pristupačniji osobama s invaliditetom. Ove godine će premijerno biti dodijeljena "BT

Ingenious" nagrada za tehnološke inovacije koje imaju cilj da približe ljudi jedne drugima. Činjenica da čak 85 posto internetskih stranica i gotovo jednak broj uređaja nisu pristupačni osobama s invaliditetom je porazan podatak.

On govori o tome u koliko su mjeri korisnici

internetskih stranica i 80 posto uređaja nisu pristupačni korisnicima s invaliditetom.

s invaliditetom zapravo isključeni iz modernog digitalno preženog svijeta.

MILIJARDU OSOBA S INVALIDITETOM ZANEMARENİ SU KORISNICI MODERNE TEHNOLOGIJE

"Mnoge usluge i pogodnosti koje nam donosi mobilna tehnologija nisu zbog svoje nepristupačnosti dostupne ovom velikom broju ljudi", naglasio je stručnjak za istraživanje tržišta Chris Lewis.

Moderna tehnologija mobilne telekomunikacije ima važnu ulogu u emancipiranju osoba s invaliditetom kojih prema procjenama Svjetske zdravstvene organizacije na svijetu ima oko milijardu, zaključuje se u nezavisnom istraživanju objavljenom u UK Today. Nažalost, u studiji dalje se kaže da mobilna tehnologija nije još ni blizu ostvarenja te uloge.

Objavljena studija, koju je dao provesti španjolski telekomunikacijski gigant Telephonica, fokusirala se na "zanemarenih milijardu", što se odnosi na potencijalnih

milijardu korisnika s invaliditetom. Istraživanje je analiziralo pristupačnost u globalnom digitalnom svijetu. Preciznije, koliko su korisnici s invaliditetom udaljeni od jednakog pristupa modernoj tehnologiji, aplikacijama i uređajima.

U istraživanju, invaliditeti su se dijelili u pet kategorija:

1. Oštećenja sluha (360 milijuna)
2. Oštećenja vida (285 milijuna)
3. Intelektualne i kognitivne teškoće (194 milijuna)
4. Tjelesni invaliditet (13 milijuna)
5. Ostalo, što uključuje depresiju, senilnost, alkoholizam i druge teže psihičke bolesti (148 milijuna)

Prve četiri kategorije čine 852 milijuna ljudi, što je 12 posto svjetske populacije.

"Mnoge usluge i pogodnosti koje nam donosi mobilna tehnologija nisu zbog svoje

nepristupačnosti dostupne ovom velikom broju ljudi", naglasio je stručnjak za istraživanje tržišta Chris Lewis, voditelj navedenog istraživanja.

U istraživanju također se navodi statistički podatak koji procjenjuje da osobe s

računalima i televizorima mora biti jednostavno i dostupno osobama s invaliditetom. Početkom ove godine u Barceloni, Telephonica je izšla s javnim pozivom svim telekomunikacijskim operaterima, proizvođačima aplikacija i modernih tehnoloških uređaja, da zajedno s vladama, nevladinim udružinama i zajednicom osoba sa invaliditetom krenu u akciju koja za cilj ima globalnu digitalnu inkluziju.

"Telephonica vjeruje da tehnološki benefiti moraju biti dostupni svima, neovisno o njihovom invaliditetu, što i jest vizija naše kompanije", izjavio je Alberto Andreu, globalni direktor Telephonice, zadužen za korporativnu odgovornost. Uređaji koji

invaliditetom, njihove obitelji i prijatelji imaju prihod na godišnjoj razini oko 18 trilijuna dolara, što nije zanemariva brojka.

Preporučaju se promjene i edukacija na tri polja:

Mora se osigurati pristupačnost modernih telekomunikacijskih uređaja svim osobama s invaliditetom; internetske stranice, aplikacije i ostali sadržaji moraju biti dizajnirani na način da ne interferiraju s posebnim softverima za pristupačnost; i upravljanje i međusobno povezivanje s pametnim telefonima, laptopima,

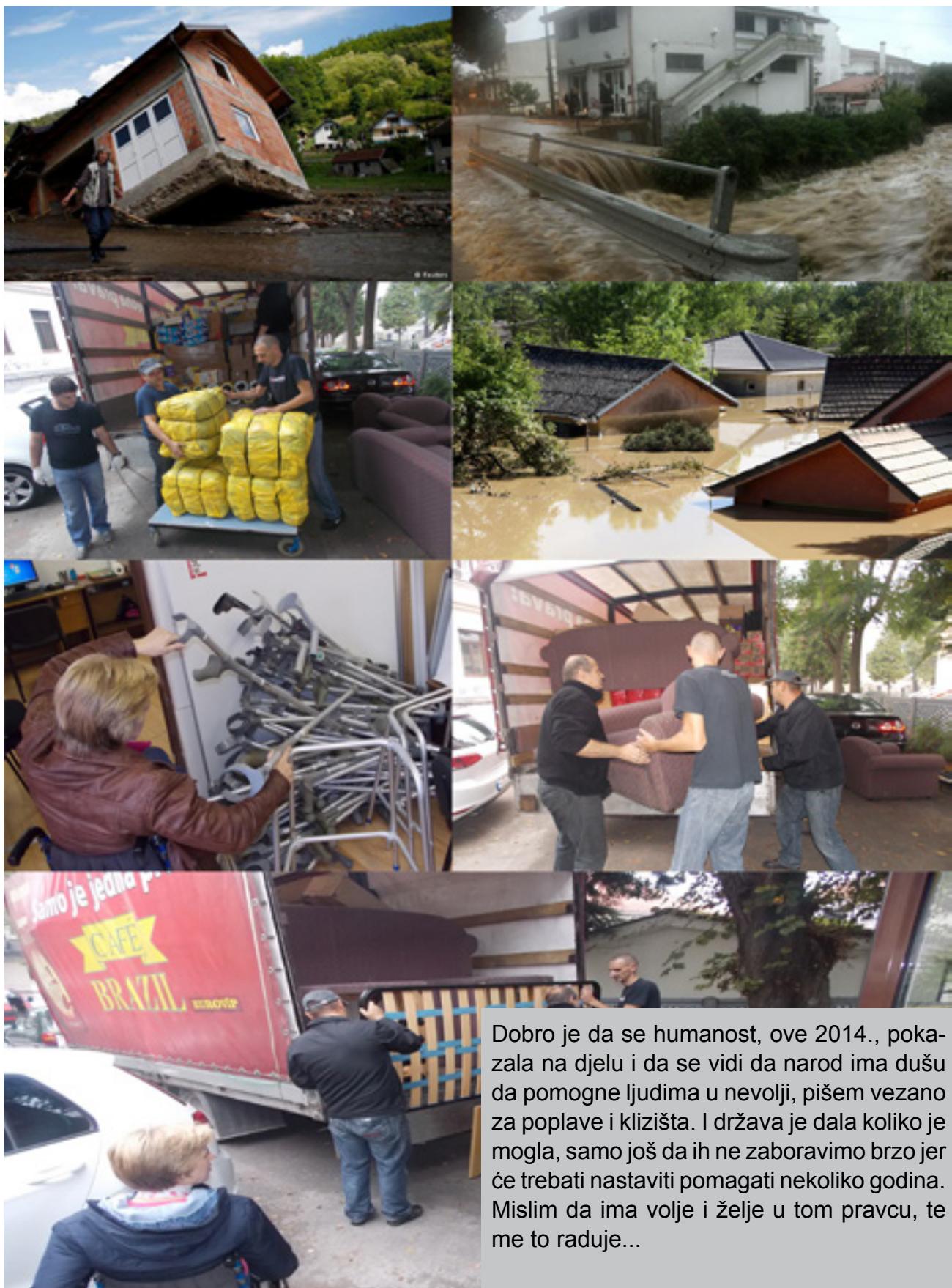
imaju dodatnu opciju pristupačnosti osobama s invaliditetom mogu biti itekako zanimljivi ostatku populacije, naglašavaju u istraživanju. Najbolji primjer, izvan telekomunikacijskog sektora, je samovozeći automobil, fantastičan primjer maksimalne pristupačnosti i tržišne inovacije. Veliki broj tzv. zdravih osoba vidi velike prednosti samovozećeg automobila, a ne moramo naglašavati što takva opcija predstavlja osobama s invaliditetom koji nisu u stanju samostalno upravljati automobilom.

Piše: Branimir Šutalo

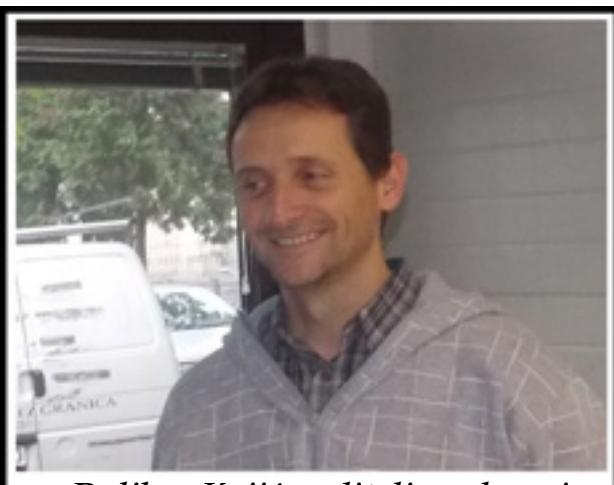
“TREBA ČINITI DOBRA DJELA...

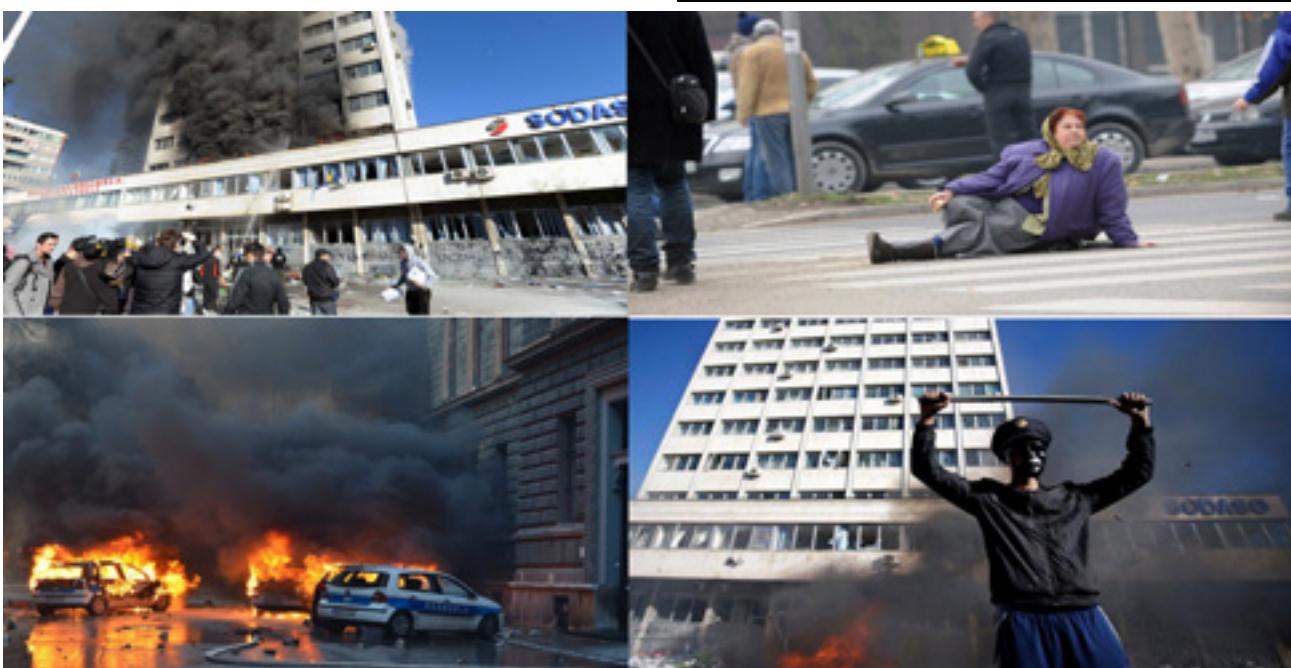
Dobro je da se humanost, ove 2014., pokazala na djelu i da se vidi da narod ima dušu da pomogne ljudima u nevolji, pišem vezano za poplave i klizišta. I država je dala koliko je mogla, samo još da ih ne zaboravimo brzo jer će trebati nastaviti pomagati nekoliko godina. Mislim da ima volje i želje u tom pravcu, te me to raduje...

...SRETNA VAM 2015. GODINA”

...2014. godinu su obilježili i protesti i to je završilo neslavno. Pouka u svemu je da treba činiti samo dobro i biti uporan u tome, te okupljati ljudi koji aktivno žele podržati pozitivne tendencije i promjene. Treba pronaći nenasilne metode opstrukcije svega što nam se silom nameće, a sadrži laži, prevare i korupciju. I na kraju, ako je utjeha, mi kao država imamo zadnje dvije godine jaku malu inflaciju (statistika će reci čak i deflacijsku, a ja mislim to je zato što je bilo kiše pa dobro nam njive rodile), tako da bi mogli potpomoći malo i Europsku uniju jer njima baš i nije išlo ovih zadnjih godina. Ne znam šta bih više rekao u riječi i slici, već mi suze naviru od sreće.

Dalibor Kojić voditelj poslova i projekata Međunarodne misije bez granica na razini BiH

FIZIOTERAPIJA JE MOJE ŽIVOTNO OPREDJELJENJE

Inicijativa: Možete li nam se ukratko predstaviti?

Ime mi je Drago Masatović, rođen sam 1961. Godine u Tesliću, BiH. Diplomirani sam fizioterapeut sa specijalizacijom iz Gerontologije i

brige o starijim licima. Područje moga užeg interesovanja je Ortopedska manualna fizioterapija, ali sam takođe puno radio i volim raditi sa neurološkim pacijentima, a posebno sa osobama koje su preboljele neki oblik moždanog udara. U ovim oblastima sam se dodatno educirao na neformalnim edukacijama izvan Bosne i Hercegovine.

Inicijativa: Kao čovjek i stručnjak, kako gledate na položaj osoba sa invaliditetom i odnos društva prema njima?

Društvo nam je generalno u krizi. Znate i sami da dosta toga nije uređeno. Stoga na žalost nije ni za očekivati da društvo više vodi računa o ovim kategorijama stanovništva. Osobe sa onesposobljenjem su na ovim prostorima oduvijek promatrane rekao bih na donekle neprimjereni način. Gledalo ih se kao na ljudе kojima ne treba puno, treba im omogućiti da imaju zadovoljene osnovne životne potrebe i da je to dovoljno. Međutim tokom i nakon rata iz inozemstva su došli ljudi koji su počeli promovirati jedan drugačiji odnos prema ovoj populaciji što je u određenoj mjeri prihvaćeno, ali čini mi se još nedovoljno. Potkrijepit ću ovu tvrdnju činjenicom da prije rata skoro pa niti jedan javni objekat nije imao rampu koja bi obezbijedila pristup osobama u kolicima, liftovi u većini zgrada su tako mali da u njih ne mogu ući osobe u kolicima semafori još i danas nisu prilagođeni slijepim osobama, javni prijevoz nije prilagođen osobama sa poteškoćama.

Na žalost u prilići sam svakodnevno susresti se sa velikim brojem djece koja imaju određen oblik cerebralne paralize i nekim od njih će zasigurno puno toga biti otežano. Tjelesno oštećenje ne znači i intelektualno oštećenje. Često ova djeca imaju visok nivo inteligencije i treba im omogućiti primjerenu brigu te im omogućiti normalan razvoj. Generalno mislim da su određeni pomaci napravljeni, ali je potrebno još puno raditi na ovom problemu. Uz to svakodnevno imamo povrijeđene osobe u saobraćaju i na radu. Oni sa teškim povredama glave i lokomotornog aparata često nakon provedenog liječenja postaju osobe sa posebnim potrebama što znači da u manjoj ili većoj mjeri postaju ovisni o drugim licima ili pomagalima.

Inicijativa: Tokom godina, kroz vaš posao, da li vam je nešto ostalo posebno u sjećanju, vezano za nekog pacijenta i njegovu borbu sa invaliditetom?

Svakodnevno se susrećem sa osobama koje su zbog ovog ili onog razloga tjelesno, a neki od njih i intelektualno oštećeni. Sa svakim pacijentom suošćećam, nastojim pomoći onoliko koliko mogu, ali me djeca koja imaju poteškoće u razvoju posebno dirnu. Neki me sa svakim novim kontaktom iznova oduševe svojom toplinom, neposrednošću i inteligencijom. Mogu Vam navesti bezbroj primjera djece koja imaju motorički deficit, ali po mome mišljenju izuzetan kvocijent inteligencije koji često ostane nezamijećen, pa samim tim na žalost i neiskorišten.

Inicijativa: Prva ste karika u rehabilitaciji i pomoći kod raznih vrsta invaliditeta, bilo od oboljenja ili povreda. Koliko na vas utiču te stresne situacije kad silno želite a možda ne možete postići čudo, koliko ste u ne(mogućnosti) da se oduprete empatiji, koliko vas te razne sudbine pogađaju i da li vam se dešavalo da pokleknete?

Zaista sam puno osoba susreo kojima je trebala naša pomoć. Mnogima od njih smo pomogli na ovaj ili onaj način. Uvijek imamo za cilj da smanjimo onesposobljenost koliko je to god moguće. Međutim na žalost nije uvijek moguće postići potpuni oporavak pacijenta. Cijeli svoj profesionalni život postavljam sebi pitanje „da li je bilo moguće više napraviti za tu osobu i da li je nivo znanja i sposobnosti dostatan da sa svoje strane pružim više“?

To je bio motiv zbog kojeg sam puno posjećivao edukacije u oblastima Neurološke i Manualne fizioterapije te značajno popravio svoja znanja i vještine koje koristim u tretmanu pacijenata. Unatoč tome još uvijek ne mislim da sam sve naučio, naprotiv.

Inicijativa: Kako se osjećate kada postignete uspjeh i napredak kod pacijenta, vjerovatno ne postoji ta mjerena jedinica da dočara tu sreću i zadovoljstvo?

U većini slučajeva ako fizioterapeut pristupi pacijentu sa empatijom i željom da napravi rezultat to će se i ostvariti u manjoj ili većoj mjeri. Uvijek sam jako zadovoljan i sretan kada postignem rezultat koji je moguće postići recimo nakon jednog ili dva tretmana u slučajevima koji zahtijevaju procedure manualne terapije. Međutim postoje i stanja kod kojih je potrebno vrijeme, rad i trud kako fizioterapeuta tako i pacijenta i ostalih članova tima. Naravno postoje i situacije kod kojih ne postižem rezultate koje bih želio. Upravo ovo generira moju potrebu da odem negdje i naučim kako postići bolji rezultat.

Inicijativa: Iz vašeg iskustva, koja su najteža stanja i fizički problemi s kojima ste se hvatali u koštač?

Svaki oblik onesposobljenja je težak za osobu. Ovisno o strukturama koja su oštećena i težine oštećenja ovisi i nivo onesposobljenosti. Neka neurološka oboljenja mogu iza sebe ostaviti strašne posljedice sa kojima se treba znati nositi u rehabilitaciji i na žalost se ne mogu liječiti, ali se mogu umanjiti posljedice. Jedno od najčešćih stanja sa kojima se fizioterapeut

susreće je moždani udar koji za sobom može ostaviti teške posljedice po samu osobu, porodicu ali i društvo u cijelini.

Inicijativa: Sigurno kao fizioterapeut morate prije svega biti dobar psiholog, jer je snaga psihe prije svega neophodna na početku puta fizikalne rehabilitacije. Uspijevate li uvijek ohrabriti pacijenta i uliti vjeru i nadu?

Prirodno je da čovjek koji doživi povredu ili oboljenje koje ostavlja onesposobljenje ima i psiholoških problema. U rehabilitacijskom procesu fizioterapeut provodi dosta vremena sa pacijentom i stoga je neophodno da ostvari određeni kontakt sa njim. Fizioterapeuti u svojoj edukaciji na našoj Visokoj zdravstvenoj školi imaju program obuke u oblasti psihologije i psihijatrije što je od izuzetne važnosti. Međutim puno ovisi i o fizioterapeutu kao osobi i njegovoj strukturi ličnosti. Ako on ili ona rade sa pacijentom samo da bi mehanički „odradili“ procedure koje je fizijatar upisao, onda od tog posla nema ništa. Ranije sam spomenuo da fizioterapeut kao i u ostalom mora gajiti empatiju prema pacijentu sa kojim radi. Naći način kako da ga motivira i ohrabi da se uhvati u koštač sa svojim problemom. Ovdje ne smijemo zaboraviti i ulogu porodice, jer ako on nema podršku svojih najbližih onda nije isključen nastanak teških psiholoških poremećaja. Ali na svu sreću naš Bosanski čovjek ima u sebi duboko usađen osjećaj za svoga najbližeg, pa su ovakve situacije rijetkost.

Inicijativa: Šta vas motiviše u neprekidnoj i beskonačnoj borbi za pomoć pacijentima?

Fizioterapija je moje životno opredjeljenje, smatram da sam pozvan i imam veliku odgovornost prema osobama koje očekuju pomoć od mene kao stručnjaka. Pacijenta promatram kao osobu koja je potrebna prije svega sama sebi, a potom njegovim članovima porodice. Stavim se u njegovu poziciju, a pacijenta u svoju i onda dobijem motiv da napravim nešto za sebe!

Inicijativa: Šta mislite o današnjoj ulozi fizikalne medicine u liječenju?

Fizikalna medicina i rehabilitacija je široka oblast koja se neprekidno razvija kao i sve druge grane medicine i nauke uopšte. Ona se više bavi saniranjem posljedica oboljenja, smanjenjem utjecaja oboljenja i povreda na psihomotoričke sposobnosti, ali ogromnu ulogu ima i u prevenciji i liječenju oboljenja i povreda. Ima ogromnu ulogu u ukupnom zbrinjavanju pacijenata kojima prijeti onesposobljenost. Fizikalna medicina i rehabilitacija je disciplina koja u radu sa pacijentima koristi timski pristup. Pored lječara specijaliste fizijatra koji je na čelu tima i fizioterapeuta, u timu se trebaju naći: medicinska sestra/tehničar, psihijatar, psiholog i socijalni radnik.

Inicijativa: Koliko se stav prema fizikalnoj medicini promijenio u odnosu na ranije godine?

Mogu govoriti o fizioterapiji i izraziti svoje zadovoljstvo razvojem fizioterapeutske prakse. Poslije rata se fizioterapija počela naglo razvijati na prostorima bivše Jugoslavije, ali ponajveći razvoj se događa u Sloveniji i Hrvatskoj. Taj trend pomalo stiže i u BiH, doduše malo kasni, ali stvari se kreću naprijed. Fizioterapeuti dobivaju mogućnosti da se educiraju kroz fakultete i visoke škole te neformalne edukacije međunarodnog karaktera koje pružaju polaznicima kvalitetno znanje i mogućnosti za stjecanje specijalističkih vještina.

Inicijativa: Smatrate li da je fizioterapija podcijenjena u medicini?

Koliko je fizioterapija podcijenjena ili nije ovisi o kvalitetu i samih fizioterapeuta na određenom području gdje rade. Ako na jednom području rade i pružaju usluge stanovništvu dobro educirani fizioterapeuti koji koriste procedure koje imaju takozvane dokaze iz prakse, onda su oni vrlo cijenjeni jer specifičnim postupcima postižu dobre rezultate u radu sa pacijentima. Ali ako se njegov rad svodi na postupke

masaže, elektroterapije i šabloniziranih principa vježbanja onda je često fizioterapija podcijenjena na tom području pa se nerijetko fizioterapeuti nazivaju maserima, masažerima itd. Svugdje u svijetu imate fizioterapeute koji dobro rade, razumiju ono što rade, ali imate i one druge koji postižu lošiji rezultat. Uostalom u svakom poslu je tako.

Inicijativa: Da li nekad preporučujete pacijentima druge metode liječenja i šta mislite o današnjoj savremenoj medicini, npr. metode presađivanja matičnih ćelija?

Ako imam pacijenta kojem nije dovoljno ono što ja radim, a poznajem nekoga tko koristi drugačiji pristup, uvijek predložim, ali uz konsultaciju sa njegovim doktorom. Što se tiče matičnih ćelija to nije moje područje pa ne bih komentirao, ali sve ono što može pomoći i ima smisla podržavam, a matične ćelije i genetika su budućnost medicine.

Inicijativa: Imate li koji važan savjet reći pacijentima, nešto što ste primijetili, a čemu se malo pažnje posvjećuje i što se ne može naći i pročitati u knjigama? Vaša poruka...

Kroz svoju praksu i edukaciju sam spoznao da se ključ izlječenja za većinu bolesti nalazi u samom čovjeku. Svako od nas sebi može puno pomoći pozitivnim stavom prema svome problemu i prema okolini. Ne smijemo zaboraviti ni prevenciju, način zdravog življenja koji podrazumijevaju kvalitetnu ishranu i dosta kretanja. Puno problema ljudi imaju zbog sedentarnog načina života, a organizam traži aktivnost i kretanje!

DA VAM SVE BUDE MED I MLJEKO: "SRETNA VAM 2015. GODINA"

Zovem se Mersiha Fazlić, zaposlenica u Informativnom centru za osobe sa invaliditetom "Lotos" Tuzla. Trenutno obavljam najodgovorniju, najbolju i najljepšu ulogu u svom životu, ulogu majke. Moja kćerka Sabija je moj život promijenila za 360 stepeni i on od njenog rođenja ima svoj smisao. I prije tog, meni najvažnijeg događaja, sam bila zadovoljna životom, ali sa njenim rođenjem znam razlog mog života, znam za što i za koga živim. Moja bebica je moj i suprugov život. Borba za njeno odrastanje nam daje snagu da živimo i uživamo u životu. Znamo da neće uvijek sve biti med i mlijeko ali valja ovu ljepoticu izvesti na pravi put, put sreće i sretnog života.

NE PONOVILO SE!

HUMANITARNI BROJEVI TELEFONA ZA UGROŽENE U
POPLAVLJENIM PODRUČJIMA BOSNE I HERCEGOVINE

1458 m:tel
090 291 032 cijena poziva 1.00 KM
092 890 830 BH Telekom
HT Eronet
cijena poziva 2.00 KM

Ono što je mene rastužilo u ovoj godini su poplave i protesti. Nemam drugih riječi i komentara osim: Ne ponovilo se! Uz to šta me rastužilo jeste smrt moje svekrve čije ime nosi moja mala djevojčica, Sabija.

Dragi čitaoci časopisa Inicijativa, sretna vam 2015. godina, da vam bude sretna kao što je meni 2014. bila.

KAKO (P)OSTATI NORMALAN

Običaj je da se pred kraj godine svode računi, da se podvuče crta, a onda i da se napravi nekakav spisak želja i planova za godinu koja je pred nama. Lepo je poštovati tradiciju, ali zar vam se ne čini da ponekad u takvim i sličnim verovanjima tražimo alibi? Školarci se svečano zaklinju da će sledeće školske godine više učiti i biti bolji đaci, oni sa viškom kilograma da će od ponedeljka na dijetu, neki obećavaju da će više voditi računa o svom zdravlju, drugi, opet, da će biti bolji ljudi, da će češće zvati i posećivati one za koje nikada nemaju vremena, da se u novoj godini neće opijati, drogirati, kockati i tako redom. Pitanje za milion dolara glasi: zašto čekati novi dan, mesec, godinu? Šta nas sprečava da

odmah pokušamo da učinimo nešto za sebe, ako već ne želimo da to uradimo za one koje volimo i koji vole nas? Ako imamo dobre ocene, bolju liniju, ako nas ne boli glava od mamurluka, ako i to malo novca što imamo potrošimo na nešto zbog čega ćemo se osećati dobro, a ne kao potpuni gubitnik, ako slušamo svoje telo i pomognemo mu da bude jače i zdravije ili pozovemo na kafu nekog kome to odavno obećavamo, zar se nećemo mi sami osećati bolje?

Istina je da nam toliko toga nameću životne, porodične, zdravstvene, političke, ekonomске i druge okolnosti, ali nam je prešlo u opasnu naviku da u njima tražimo krivca za sve što nam nije po volji. Ipak ponešto u našim životima zavisi i od nas samih. Umesto da gundišemo što nam se pokvario lift u zgradu ili što nam ispred zgrade/kuće zjapi ogromna rupa u asfaltu, što od kloparanja rasklimatanog poklopca na šahtu u svojoj ulici ne možemo noću da spavamo, možemo da pozovemo nadležnu službu i prijavimo problem, jednom, dvaput,

triput...koliko puta treba da bi došli da obave posao. Sebi ćemo za nijansu olakšati život kada budemo mogli nesmetano da izađemo iz stana pošto poprave lift, prođemo ulicom kada je asfaltiraju, a bolje ćemo i spavati kada pričvrste poklopac, pa ćemo imati i razlog više za dobro raspoloženje.

Setimo se koliko se bolje osećamo kada nas u prodavnici ili na šalteru dočeka jedno ljubazno "dobar dan", "izvolite", "doviđenja". Naravno da smo opterećeni svojim problemima i da nam se često čini da će nam glava i duša od njih

pući. Međutim, kažu da, kada nekome učinite nažao, to činite zapravo sebi. I psovka i osmeh se vraćaju kao bumerang. Šta biste onda voleli više da vam se vrati?

Moglo bi nam biti mnogo bolje kad to ne bi zavisilo od nas. Nažalost, sva briga o nama je prepuštena nama. Dakle, najgore moguće rešenje. Zbog toga sa ogorčenjem možemo reći - nismo to zaslužili

(Duško Radović)

Da ne zvuči previše utopistički, uvek će biti beznadežnih slučajeva, ogrežlih u sopstvenom mraku, popularno nazvanih energetskim vampirima. One koje moramo da trpimo - trpimo, ali sigurno da ne spadaju svi iz našeg okruženja u tu grupu. Nad nekim imamo moć, ne da ih promenimo, već da ih u širokom krugu zaobiđemo. Ne prija nam karakter, humor, samovolja, egoizam, ponašanje neke osobe, a od nje ne zavisimo ni u jednom smislu? Nema potrebe dozvoliti da nas truje i još više opterećuje. Ponekad je zaista lepše, korisnije i zdravije po našu psihu provesti neko vreme uz dobru knjigu, pesmu, film, nego na silu u društvu sa kojim nismo na istim talasnim dužinama. Toliko bar sebi dugujemo.

Bez obzira da li imamo crnu, plavu ili crvenu kosu, da li smo visoki ili niski rastom, da li volimo pop, džezi, hevi metal, klasičnu ili narodnu muziku, da li imamo ili nemamo neku vrstu invaliditeta, jedno nam je zajedničko - svako ima svoj kalup iz koga je nastao. Ne možemo svi isto voleti, raditi, živeti. Nekada

nemamo izbora, ali kada imamo, onda biramo ono što nama prija, a vodimo računa da to ne šteti drugome. Nekome baterije napuni pozorišna predstava, koncert, nekome telefonski razgovor, odlazak u kupovinu, noćni izlazak ili na put. U nečemu se sigurno možemo pronaći, ne da bismo bežali od problema, već da bismo na nekoliko dragocenih sati ili dana sebi dali oduška, dopustili svom umu da se prenese u neki drugi svet, da se resetuje, kako bismo imali snage da nastavimo tamo gde smo stali i da možda neke stvari u svojim životima sagledamo iz novog ugla.

Život sam po sebi ume da nagazi, a kada se tome pridoda i svakodnevica u tranzicijonoj zemlji, nedostatak različitih servisa podrške, zardali sistem u većini segmenata društva, večita zavisnost od nečije dobre volje ili ličnih kontakata, pojedinac na ivici izdržljivosti mora sam da pronađe sopstveni metod da (po)stane normalan.

Zato čitaocima Inicijative želim da ne čekaju Nove godine, već da svakog dana uspeju da izdvoje barem malo vremena za svoju dušu i poprave ponešto u svojoj svakodnevnići.

Pripremila: Jelena Milošević

Jutros se Sava opet ulila u Dunav. Dunav u Crno more. Crno more u Sredozemno more. Sredozemno more u Atlanski okean, a vi opet ne znate šta ćete sami sa sobom.

Duško Radović

BUDIMO KOVAČI SVOJE SREĆE: “SRETNA VAM 2015. GODINA”

Sećate se fame oko trećeg milenijuma? Kao da je bilo juče, a zapravo je prošla decenija i po. Deca rođena te godine sada su srednjoškolci, a mi koji smo tada bili studenti puni planova za menjanje sveta, danas smo pomalo razočarani što nas energija koja je vladala u to vreme nije odvela tamo gde smo želeli. Ima, naravno, i zadovoljnih pojedinaca, ali činjenica je da u mnogim bolnicama i dalje mile bube, da pacijenti i njihove porodice kupuju od hidrogena preko lekova do pelena, da su brojne zdravstvene, kulturne, obrazovne i razne druge institucije i dalje nepristupačne, da pitanja na kojima se zasniva filozofija samostalnog života - pristupačni prevoz i personalna asistencija - još uvek nisu rešena, da je mnogo nezaposlenih, da mnoga prava postoje samo na papiru. 2014. godina će ostati upamćena i po poplavama zbog kojih je mnogo

ljudi ostalo bez svojih domova, što je probudilo solidarnost među ljudima, ali i poslužilo kao dobar izgovor vlastima da otkažu ranije raspisane konkurse za projekte i smanje i onako mizerne penzije, plate i socijalna davanja. Pokret osoba sa invaliditetom, naravno, ne odustaje. Radi se na stvaranju partnerskih veza sa vlastima i raznim društvenim činiocima, na kreiranju novih zakona i izmenama i dopunama već postojećih, na podizanju svesti društva. Stiče se ipak utisak da se narod umorio, da postaje sve pasivniji, da sve manje veruje da oni sami mogu nešto da promene. Nažalost, ima mnogo pametnih i obrazovanih koji radije biraju svoj mikrosvet, a izuzetaka koji umeju da plivaju u tranzisionim vremenima ipak nema dovoljno da bi se značajan boljitet osetio u svakodnevnom životu običnog čoveka.

Sa željom da u Novoj godini budemo kovači svoje sreće, da nam 2015. donese ono što nas lično i profesionalno čini srećnima, kao i snage i entuzijazma izgubljenih negde usput na putu za bolje danas i sutra.

Jelena Milošević

EMMI ISPRINTALI "PROTEZU" I NAPOKON MOŽE ZAGRLITI MAJKU

Liječnici su u 3D printeru za Emmu isprintali malenu verziju naprave koja ljudima s artrogripozom olakšava kretanje i obavljanje svakodnevnih stvari poput crtanja...

Po prvi puta u svom kratkom životu dvogodišnja Emma Lavelle iz SAD-a može sama podići svoje ruke i primati predmete. Emma boluje od artrogripoze (ACM), bolesti koja utječe na snagu njenih mišića i otežava kretanje. No, zahvaljujući napravi WREX, "robotskom egzoskeletu", koji je napravljen tehnologijom 3D ispisa, djevojčica sada ima dovoljno snage da sama crta i igra se.

"Emmine noge bile su uz glavu pri rođenju, a ramena su bila izokrenuta" - ispričala je majka Megan u videu koji možete vidjeti u galeriji. Odmah su je operirali, a veći dio prvih dvije godine života provela je u gipsu ili na operacijama.

Kako je rasla, Emma je naučila kontrolirati vlastito tijelo, no bilo je jasno da neće moći sama podići ruke, ali ni crtati ili igrati se kockicama. No, sve se promijenilo nakon što je njena majka u Philadelphia na konferenciji za roditelje djece s ovom bolesti saznala za napravu Wilmington Robotic Exoskeleton (WREX).

Radi se o napravi s metalnim šipkama i gumama za otpor koje omogućavaju djeci da se igraju, hrane, navodi tvrtka Stratasys koja je pomogla u izradi naprave. Emmu su ubrzo pozvali da isproba rani prototip WREX-a.

"WREX je bio na stalku i nakon što je stavila ruke u njega po prvi put je podigla ruke prema svojim ustima" - rekao je Tariq Rahman koji je Whitney Sample izumio ovu napravu, prenosi Huffington Post.

Iako učinkovit, originalna verzija WREX-a bila je prevelika i teška za malenu Emmu koja ima nešto više od 11 kilograma te su znanstvenici odlučili napraviti manju verziju. Zahvaljujući 3D printeru napravili su malenu i lagani protezu za Emmu. Uređaj koji od čvrste plastike izrađuje dijelove može lako isprintati novi dio, ako se ošteti, a dovoljno je precizan da napravi sve sitne dijelove koji su bili potrebni za Emminu napravu.

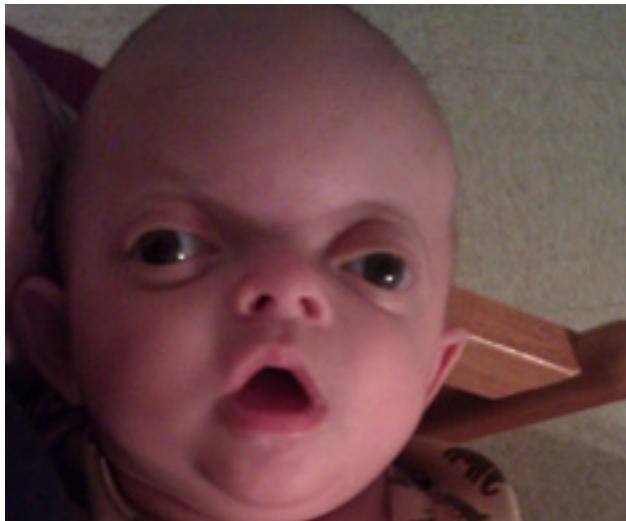
"Ona ih zove svojim magičnim rukama" - ispričala je majka i dodala kako su svi plakali kada je prvi put probala WREX. Kaže kako se njenoj kćeri život potpuno promjenio, a sada je već na drugoj verziji jer je prerasla prvu napravu.

ON NIJE STRAŠAN, ON JE MALI DJEČAK

Mali Dzejmson je rođen u januaru 2012. godine. Njegova majka je imala potpuno normalnu trudnoću i očekivala je sasvim zdravo dijete. Ali on se rodio sa jednim oblikom kranostenoze, najvjerovalnije sa Fajferovim sindromom. Njegova majka je o njemu napisala tekst na svom blogu.

Nadam se da će ovo pročitati veliki broj ljudi. Ova poruka se ne tiče samo mog sina Dzejmsona, nego sve djece koju ismijavaju i izdvajaju zbog njihove različitosti. I sigurna sam da se njihovi roditelji osjećaju isto kao i ja. Odmah želim da kažem da nemam ništa protiv djece koja ismijavaju i njihovih roditelja. Znam da umije da bude neprijatno kada je vaše dijete neprijatno prema drugom djetetu.

Ali se nadam da će roditelji te djece uraditi više kada se to desi. Povređuje me, a ne želim da vičem na tuđu djecu. Povređuje me kada ismijavaju moje dijete, jer znam da će ga to pratiti veliki dio života.

Ove riječi nije podstaklo ništa što se već nije dešavalо i ništa što se neće ponovo dešavati. Samo se to dešavalо mnogo puta u posljednjih nekoliko nedjelja.

Nedavno smo se preselili u nov grad i naš stariji sin je sada prvi razred. Druge nedjelje škole išli smo da upoznamo učitelja. Cijela škola je bila u kafeteriji povodom svečanog okupljanja. Čim smo zakoračili u kafeteriju,

dočekao nas je mali dječak koji je upirao prstom u Dzejmsona, gurkao svoju majku i rekao da izgleda smiješno.

Potrudili smo se da ne obraćamo pažnju i nastavili smo kroz kafeteriju tražeći mjesto da sjednemo. Nedugo nakon što smo sjeli, dvije djevojčice i njihova majka sjeli su preko puta nas. Jedna djevojčica je gledala u nas, okrenula se ka svojoj mami i rekla „On izgleda strašno“, upirući prstom u Dzejmsona. Majka joj je rekla da nije lepo da to kaže i okrenula se. Prošlog vikenda u prodavnici pored nas su prolazili majka i njen sin. Vidjela sam dječakov pogled i osmijehnula mu se. On je počeo da se smije vičući „Pogledaj mama, ona beba izgleda smiješno“.

A onda sam vidjela njegovu majku sa razjapljenom vilicom, nije mogla da progovori. Kao roditelj i ja sam bila u situacijama da moje dijete kaže nešto nedolično, pa razumijem posramljenost. Razumijem i da tu djecu ne treba kriviti. Uzmite hrpu crvenih cigala i dodajte jednu zelenu među njih. Odskače. U redu je da primjetite kad je nešto drugačije. Tako stvari razlikujemo jedne od dugih.

Ali to važi za predmete. Možemo ih izdvojiti i izabrati onaj pravi, onaj koji se uklapa u ono što radimo. Ali ne možemo to raditi ljudima i djeci.

Ovo je moja molba kao majke djeteta koje izgleda drugačije:

Ako ste roditelj djeteta koje kaže da je drugo dijete smješno ili strašno, nemojte samo da kažete „Nije lijepo da pričaš tako“. Iako ste u pravu da nije lijepo, takva opomena neće ništa da promijeni. Moje dijete i dalje ostaje izolovano. Sljedeći put mu recite „Sigurna sam da je veoma fin dječak, hajde da ga upoznamo“. Molim vas, придите i predstavite se. Uvjeravam vas da ne ujedamo. Moje dijete je isto kao i vaše – može biti slatko, nježno, čudljivo i vrijedno. I uvjeravam vas, ja sam kao i vi: roditelj koji pokušava da iznađe način da prođe kroz ovo.

Ako je vaše dijete radoznalo, a ne izgovori ništa loše, ali ipak primjeti različitost, molim vas, predstavite nam se i pitajte za naša imena. Uključite moje dijete u svoj svijet. Uvjeravam vas, on nije strašan, on je samo mali dječak. Zahvalujem svim roditeljima i djeci koja

praktikuju ovo i poprave Džejmsonov dan. Zahvalujem vam od svega srca. Mogu jasno da se sjetim svakog susreta sa nekim strancem koji je prišao i interesovao se za Džejmsona. Sigurna sam da će se i Džejmson sjećati nekih od tih lijepih susreta.

ČLAN 8. UN KONVENCIJE: PODIZANJE NIVOA SVIJESTI O PITANJIMA INVALIDNOSTI

Države potpisnice se obavezuju usvojiti trenutačne, učinkovite i odgovarajuće mjere u svrhu:

- (a) podizanja svijesti cijelog društva, uključujući i na nivou porodice, o osobama s invaliditetom, kao i unaprjeđivanja poštivanja njihovih prava i dostojanstva;
- (b) borbe protiv stereotipa, predrasuda i štetnih postupaka prema osobama s invaliditetom na svim područjima života, uključujući one zasnovane na spolu i dobi;
- (c) podizanje svijesti o sposobnostima i doprinosu osoba s invaliditetom.

2. Mjere za postizanje navedenih ciljeva uključuju:

- (a) Pokretanje i održavanje djelotvornih

- (II) promoviraju pozitivno gledanje na osobe s invaliditetom i veći stupanj društvene svijesti o osobama s invaliditetom;
- (III) promoviraju priznavanje vještina, zasluga, sposobnosti i doprinosa osoba s invaliditetom na radnom mjestu i tržištu rada;
- (b) Poticati izgradnju stavova kojima se poštiju prava osoba s invaliditetom na svim nivoima obrazovnog sistema, uključujući svu djecu od rane dobi;
- (c) Podsticanje svih sredstava javnog informisanja da osobe s invaliditetom prikazuju u skladu s ciljevima ove Konvencije;
- (d) Promoviranje programa obuke za podizanje nivoa svijesti o osobama s invaliditetom i njihovim pravima.

kampanja podizanja svijesti javnosti osmišljenih tako da:

- (I) potiču spremnost prihvaćanja prava osoba s invaliditetom;

Iz Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom

KONFERENCIJA OSOBA SA INVALIDITETOM

KONFERENCIJA
Samostalni život osoba sa invaliditetom
u regiji Balkana i Bosni i Hercegovini
- izazovi i mogućnosti

STIL
Personlig assistans och politisk påverkan.

Sarajevo 05. - 06.11.2014.

CONFERENCE
Independent living for people with disabilities
in the Balkan region and Bosnia and Herzegovina
- Challenges and Opportunities

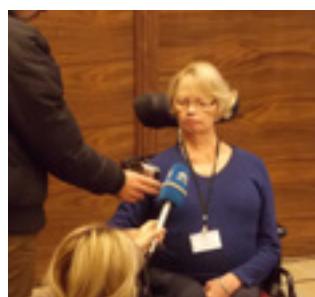

“Samostalni život osoba sa invaliditetom na području Zapadnog Balkana i u Bosni i Hercegovini – izazovi i mogućnosti” naziv je Konferencije koju su u partnerstvu organizovali Udruženje građana Informativni centar za osobe sa invaliditetom „Lotos“ iz Tuzle, Centar za samostalni život STIL iz Stockholm-a, Švedska, a uz podršku MyRight i SIDA (švedske organizacije za međunarodni razvoj). Na Konferenciji su učešće uzeli predstavnici osoba sa invaliditetom iz Bugarske, Crne Gore, Srbije, Švedske i Bosne i Hercegovine, a konferencija se održala 05. i 06. novembra 2014. u hotelu „Terme“ Ilijada, Sarajevo.

Ciljevi konferencije su bili:

- da se promovišu osnovni principi i filozofija samostalnog života;
- da se promoviše uspostavljanje potrebnih usluga i servisa za aktivno učešće osoba sa invaliditetom u životu zajednice;
- da se doprinese primjeni Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom Ujedinjenih Nacija u zemljama regiona, naročito onih članova konvencije koji se direktno odnose na samostalni život;
- da se utiče na promjenu svijesti kako osoba sa invaliditetom, tako i društva o pravima i mogućnostima osoba sa invaliditetom.

Prvog dana Konferencije naglašena je važnost saradnje organizacija koje se bave problematikom osoba sa invaliditetom Balkanskih država (Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Srbija i Bugarska) i Švedske, te upoznavanje sa filozofijom samostalnog života i motivacijom za samostalno življenje. Predstavljena je Evropska mreža za samostalno življenje ENIL, a nakon toga se pristupilo praćenju Sesije o Univerzalnom periodičnom izvještaju o ljudskim pravima za Bosnu i Hercegovinu iz UN-a u Ženevi. Drugi dan Konferencije predstavnici Balkanskih država učesnici konferencije i Švedske su predstavili trenutno stanje u njihovim zemljama koje se tiče ostvarivanja samostalnog života i standarda neophodnih da se takav život omogući osobama sa invaliditetom u svakoj zemlji. Nakon toga je uslijedila plenarna sesija sa diskusijom učesnika i donošenjem zaključaka o mogućnostima uspostavljanja samostalnog života osoba sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini i ostalim zemljama regije Balkana u kojima standardi samostalnog života još nisu zaživjeli.

PRIČA O BRAZILCU KLAUDIU VIJERI DE OLIVEIRA

Brazilac Klaudio Vijera de Oliveira (37) rođen je sa neobičnim i nesvakidašnjim invaliditetom. Naime, Oliveira je rođen sa deformitetima nogu i ruku, a glava mu je okrenuta naopako. Ljekari su rekli njegovoj majci da dijete nema gotovo nikakve šanse da prezivi i da je bolje da ga ostavi da umre. Ipak, Oliveirina majka nije htjela ni da čuje za takvu opciju. Klaudio je danas ostvaren čovjek. Osim što je dokazao da doktori nisu bili u pravu, on danas radi kao računovođa i motivacioni govornik.

"Još od kad sam bio dijete nastojao sam da radim nešto. Ne želim da budem zavistan od pomoći drugih ljudi. Bavim se računovodstvom i konsaltingom. Naučio sam kako da upalim televizor, radio, da se javim na telefon, ali i da koristim internet i kompjuter. Sve radim sam", kaže Oliveira.

On piše sa olovkom koju drži u ustima, usnama upravlja telefonom, kao i kompjuterskim mišem, a ima i posebne cipele, koje mu omogućavaju kretanje po gradu.

"Čitav život prilagođavao sam moje tijelo svijetu. Sada ne osjećam da sam drugačiji. Ne vidim stvari naopako. To me pitaju svi

koji slušaju moje javne govore. Sada mi je mnogo lakše da se nosim sa javnošću, ne plašim se i mogu reći da sam profesionalan i međunarodni javni govornik i da dobijam

pozive iz raznih dijelova svijeta", kazao je Klaudio. Njegova majka kaže da kada se rodio, jedva je mogao da diše. Svi su govorili da će umrijeti.

"Neki su mi rekli: 'Nemoj da ga hraniš, ionako umire!' Ali za mene je on bio i još uvijek je sreća. Odgajali smo Klaudiu tako da sebe doživljava kao osobu koja vrijedi i koja nije drugačija od drugih u tom smislu", rekla je njegova majka.

Ovo nije prvi slučaj da medicinski stručnjaci daju ovakve procjene i „savjete“, ali nažalost nije ni svaka majka tako odlučna da svom djetetu ne uskraćuje život zbog invaliditeta i neprihvatanja.

“MLADE SNAGE, NOVE IDEJE: SRETNA VAM 2015. GODINA”

2014. godinu?

Zovem se Suvad Zahirović i zaposlenik sam Informativnog centra za osobe sa invaliditetom "Lotos" Tuzla. Još uvijek mi se čini da je i „meta i odstojanje isto“. Čini se da je aktivnosti u 2014. godini koje se odnose na oblast invalidnosti i osobe sa invaliditetom više nego prethodnih godina, a da je rezultat nesrazmjeran uloženim resursima.

Međutim, vjerujem da će dugoročno uticaj ovih aktivnosti na kapacitete, prije svega organizacija osoba sa invaliditetom, te na prisustvo i „korektno“ razumijevanje pitanja invalidnosti tek u narednim godinama doći do izražaja. Doprinos ovakvom osjećaju povećanog broja aktivnosti su dale i elementarne nepogode, poplave i klizišta, što nije mimošlo ni osobe sa invaliditetom i njihove organizacije.

Baš u godini u kojoj smo najintenzivnije promovisali potrebu „transformisanja“ organizacija iz humanitarnih u zagovaračke, morali smo se, zbog svega što se dogodilo, vratiti pomaganju kao načinu odnosa sa osobama sa invaliditetom. S druge strane, ovo je rezultiralo povećanjem osjećaja zajedništva i mogućnosti oslanjanja na kolege, organizacije sa kojima sarađuješ.... Koalicija organizacija osoba sa invaliditetom Tuzlanskog kantona kao dio opšteg novog pokreta u Federaciji Bosne i Hercegovine je nekako sve homogenija i vjerujem da će nove aktivnosti u narednoj godini samo osnažiti naše zajedništvo i početi davati rezultate u poboljšanju kvaliteta života osoba sa invaliditetom u cijeloj Federaciji.

**Približava nam se
2015. godina. Uz
kratko predstavljanje,
po vašem mišljenju,
šta biste izdvojili za
čitaoce INICIJATIVE,
u par rečenica, što
je obilježilo proteklu**

**Šta vam se značajno desilo pozitivno a
šta negativno u 2014. godini?**

Izvjesno je daćemo otvoriti neka nova pitanja koja se tiču osoba sa invaliditetom. Naime, u narednom periodu aktivnije ćemo zagovarati pravo na samostalni život, a ove će aktivnosti biti povezane sa značajnjom saradnjom sa „STIL“ centrom za samostalni život iz Stockholm, Švedska. Predstavnici I. C. „Lotos“ su bili u prilici da posjete naše partnere polovinom maja ove godine, a zajedno smo organizovali i konferenciju posvećenu samostalnom životu početkom novembra u Sarajevu. Nekoliko mladih ljudi sa invaliditetom je sve zainteresovanije da aktivno sudjeluje u pokretu osoba sa invaliditetom i to mi nekako daje nadu da posao koji radimo nije uzaludan, a da će sa novim mladim snagama doći i nove ideje i promjene kao rezultat tog njihovog angažovanja.

NEZNAM, NEŽELIM, NEMOGU: OVO SU NAJVEĆE NAŠE NEPISMENOSTI! KOJE VAS NAJVIŠE NERVIRAJU?

Nije bilo teško izabrati kriterijum kojim ćemo se voditi pri izboru najkardinalnijih gramatičkih grešaka u našem jeziku.

Dovoljno je bilo da izaberemo one za koje bi nastavnici petacima bez razmišljanja dali jedinicu! A, o tome gdje smo sakupili greške, možda je bolje da zbog onih koji su ih pravili - ne otkrivamo...

Mogli bismo dakle da vam postavimo pitanje koliko je na primjer napravljeno gramatičkih

grešaka u rečenici: "Jer niste znali dami u zadnje vrijeme hvali dobar čitaoc i da sam ja jedan ne zadovoljan, pa ipak intilgentan čovjek"?... Ovoga puta, međutim, biramo da preskočimo zadatke i jednostavno za vas izdvojimo najveće nepismenosti u srpskom, bosanskom ili hrvatskom jeziku, kako god želite da ga zovete...

1. Negacija uz glagole piše se odvojeno – "ne znam", "ne želim", "ne mogu". Izuzetak su negacije "nisam", "neću", "nemoj" i "nemam".

2. Rečica "li" se obavezno odvaja – "da li", "je li", izuzev u skraćenom obliku kada glasi – "dal", "jel". Lakše ćete možda zapamtiti ukoliko vam kažemo da kada napišete "jeli" onda to neizostavno znači da ste jeli na primjer pasulj i nikako ne može da označava rječicu...

3. Možda nećete vjerovati, ali mnogo je onih koji umjesto "jel" pišu "jer", pa tako često

možemo ne samo da pročitamo već i čujemo rečenicu: "Jer to niste znali"?

4. Negacija se uz glagole piše odvojeno, ali uz imenice obavezno "ide" sastavljeno – "nesreća" ili recimo "nezadovoljstvo".

5. Sinonim riječi "nedostajati" glasi "faliti", a ne "hvaliti", i ovo pravilo nema nikakve veze s time što je ispravno reći "hvala", a ne kako često imamo prilike da čujemo – "fala".

6. Pomoći glagol "biti" najčešće se pogrešno koristi u prvom licu množine. Dakle, ne kaže se "Mi bi otišli tamo", već "Mi bismo otišli tamo".

7. Možda nekima na prvi pogled djeluje nelogično, tek bilo bi dobro da se zapamtiti da se superlativi pridjeva "dobar", "jak" i "slab" ne pišu "naj bolji", "naj jači" i "naj slabiji", već sastavljeno – "najbolji", "najjači", "najslabiji".

8. Nominativ jednine riječi "čitaoc", "branioc", "primaoc" glasi "čitalac", "branilac", "primalac", kao što je i genitiv množine "čitalaca", "branilaca", "primalaca", a ne "čitaoca", "branioca", "primaoca".

9. Ne piše se "dječiji" i "božiji", već "dječji", "božji". A, slovo "j" svakako je suvišno u perfektu glagola "učiti", "raditi", "biti"... Dakle, ma koliko nekima to bilo teško da prihvate, ne piše se "učijo", "radijo", "bijo", već "učio", "radio" i "bio". Ovo slovo je suvišno i u riječi "kaiš", što se ne može reći za prisvojne zamenice, koje glase "moje" i "tvoje", a ne "moe" i "tvoe".

10. Kod nas ne postoji reč "sumlja", kao što niko ne može ni da "sumlja". Ispravni oblici su – "sumnja i sumnjati".

11. Negdje se putuje "autobusom", a ne "sa autobusom", kao što su i "paprike punjene sirom", a ne "sa sirom".

12. Za sve one koji smatraju da su "intilgentni" nije loše da ih na kraju upozorimo da se zapravo kaže "inteligentni", jer je imenica "inteligencija", a ne "intiligencija".

Pozivamo vas da "proširimo" ovu krajnje alarmantnu temu tako što ćete napisati koje gramatičke greške vas najviše nerviraju?

GODINA USPJEHA: "SRETNA VAM NOVA 2015."

Maja Diljkan (24 godine) studentica Farmacije na Univerzitetu u Banjaluci.

Budući da su svi moji važniji uspjesi u ovoj godini vezani za volontersko iskustvo, draže mi je da se predstavim kao dugogodišnja volonterka u organizacijama kao što su Humanitarna organizacija "Partner" iz Banjaluke, Međunarodno udruženje za razmjenu studenata radi stručne prakse "IAESTE BIH", Savez žena oboljelih od karcinoma dojke "ISKRA" takođe sa sjedištem u mom rodnom gradu.

Zaista imam velike razloge da ovu godinu proglašim godinom uspjeha, s obzirom na to da sam ostvarila svoj veliki san, o kojem sam jednom prilikom i pisala na stranicama naše drage Inicijative. Zahvaljujući „Erasmus Mundus“ programu, čiji sam stipendista, dobila sam priliku da godinu dana studiram u Granadi (Španija). Voljela bih da mogu da vam opišem čari života „Erasmus“ studenta, ali to se prosto doživljava i ne pretapa u riječi, jer ne postoje adekvatne. Osim toga, mogu da se pohvalim i putovanjima, seminarima na internacionalnom nivou kao što

je "31st IAESTE Central European Convention" koji se održao u Poljskoj, zatim "Strategic IAESTE Development", takođe značajnom međunarodnom seminaru održanom u Banjaluci, čiji smo domaćini i

organizatori bili. Rekordnim brojem obaveza, s uspjehom izvršenih. Velikim napretkom i razvojem ličnih vještina. Nakon svih ovih lijepih stvari, ko još pamti loše.

**Srdačan pozdrav svim čitaocima i neka vam uspjesi nastave da se nižu i naredne 2015. godine.
Voli vas vaša Maja!**

PARADA PONOSA OSOBA S INVALIDITETOM

Stotine ljudi okupile su se na ulicama Belfasta sa samo jednom namjerom: slaviti invaliditet i pokazati svijetu da osobe sa invaliditetom

osobama sa invaliditetom. Najveće zvijezde na koncertu svakako je bio plesni duo-korisnici kolica Geri i Paula, koji su svjetsku slavu

ne traže sažaljenje, već ostvarenje prava zagarantovanih UN Konvencijom.

Događaj u Belfastu, nazvan "Disabiliti prajd" (Parada ponosa), imao je međunarodni

stekli na takmičenju "Britanski talent šou" u kojem su došli do polufinala. Parada ponosa osoba sa invaliditetom datira od jula 2004. godine, kada je prvi put održana u Čikagu pod motom "Budi ponosan na svoj invaliditet". Nakon toga, parada je postala tradicija i okupljala sve više učesnika, a kasnije je dobila i međunarodni karakter.

Nekoliko je parada upriličeno u kanadskim gradovima, a lani i u Madridu i Berlinu. Osnovni cilj ove Parade ponosa je da se promijeni percepcija javnosti o osobama sa invaliditetom, da se otkloni predrasuda koja je redovni pratilac osoba sa invaliditetom, bez obzira na kojem mjestu u svijetu se nalaze. Isto tako, parada želi da promoviše činjenicu koje, nažalost, mnogi nisu svjesni - da je invaliditet prirođen i divan činilac ljudske raznolikosti.

Ovim je uspostavljena mreža gradova koji su organizovali ovaj festival, kojem je cilj promocija jednakih mogućnosti, a organizatori iz Čikaga pozivaju sve zainteresovane da postanu dio ove rastuće porodice.

Pripremila: Sandra Nedović

Izvor: In portal

karakter, a uključivao je koncert na otvorenom, kao i demonstraciju sportova prilagođenih

ODUVIJEK JE SANJAO DA POSTANE FUDBALE

Uprkos tome što se rodio sa jednom nogom Nico Calabria je oduvijek sanjao da postane slavni fudbaler. Sada mu je 19 godina i cijeli svijet gleda priču o njegovoj hrabrosti i upornosti zahvaljujući reklami za Svjetsko fudbalsko prvenstvo, koje se ovog ljeta održava u Brazilu.

Nico u reklami pokazuje dokle ga je odvela odlučnost i ljubav prema sportu. Danas je on

jedna od zvijezda fudbalske ekipe amputiraca Sjedinjenih Američkih Država, a trčeći na štakama takmiči se protiv protivnika koji se mogu smatrati fizički sposobnijim. On sebe ne vidi kao osobu s invaliditetom, već više kao "osobu sa drugačijim sposobnostima".

"Ljudi često misle da ja igranjem fudbala sa osobama bez invaliditeta želim nešto poručiti, ali ja zaista samo volim da igram", kazao je. "Postoji važna razlika između invalidne i osobe s različitim sposobnostima. Definicija invaliditeta je u osnovi duga lista sinonima koji mene ne opisuju, kao što su 'osakačen' ili 'slab'. Njegova uloga u mini dokumentarcu pod nazivom "There's Power in Every Game", zajedno sa španskom zvijezdom Andresom Iniestom, ima za cilj da pruži inspiraciju svima pokazujući kako se fudbalom mogu prevazići životni izazovi. U dokumentarcu se pojavljuju isječci o odrastanju ovog mladića koje je tokom života snimio njegov otac.

"Jedna noga za njega je bila stvarnost, te je odlučio da na nju gleda kao na sredstvo, a ne kao na smetnju", objašnjava Andra London iz kompanije Powerade, koja stoji iza ove reklame. "Za Nica različitosti u sposobnostima nisu bile prepreke već prilike da inspiriše druge onim što uspijeva postići".

Olivera Mastikosa iz Banjaluke:

Pozitivno mi se desilo što sam konačno odbranila master rad i stekla zvanje master socijalnog radnika. Ove godine sam upoznala nekoliko osoba sa invaliditetom koje su pozitivno djelovale na mene. Negativno mi je bilo što su poplavile uticale na živote mojih prijatelja i na kćemu koja je prouzrokovala jedno tužno ljeto. Bez obzira na to, uđimo u Novu 2015. godinu zdravi, srećni i veseli.

Voli vas vaša Olja.

mr Olivera Mastikosa
Banjaluka

godina

stetna vežba

2015

